

UN EROU AL TIMPULUI NOSTRU – M. I. LERMONTOV

© traducere editura MondoRo – www.grammar.ro

INIMĂ DE RUS

CAPITOLUL I

Mergeam cu poștalionul dinspre Tiflis.

Tot bagajul pe care îl aveam cu mine era reprezentat de o valijoară plină pe jumătate cu însemnări de călătorie din Georgia – dintre acestea, cea mai mare parte s-au pierdut, din fericire pentru domniile-voastre, însă valijoara și restul conținutului ei au rămas intacte, din fericire pentru mine.

Soarele se retrăgea deja în spatele creștelor acoperite de zăpadă ale munților când am reușit să pătrund în valea Koișaur. Ca să apuce să urce muntele Koișaur până la lăsarea nopții, vizitiul meu, un osetin, îmboldea caii neobosit, cântând în același timp cât îl țineau bojocii.

Ah, ce loc minunat e valea aceasta! De-o parte și de alta se înalță crește inaccesibile, versanți abrupti, gălbui, creștați de albi de pâraie și stânci roșcate acoperite cu draperii de iederă verde și încoronați cu pâlcuri de platani. Sus, la o înălțime ametoitoare, sunt tivți cu zăpezi cu luciri aurii. Jos, în vale, se învoburează râul Aragva, care, după ce se avântă tumultuos din adâncimile întunecate și cețoase ale defileului, cuprinzând un izvor fără nume în îmbrățișarea sa, se întinde ca un fir de argint, cu apele strălucindu-i precum solzii unui șarpe.

Când am ajuns la poalele muntelui Koișaur, ne-am oprit la un duhan¹. Înăuntru se aflau o mulțime de gruzini și de munteni gălăgioși, iar mai încolo se vedea o caravană de cămile care poposise pentru noaptea respectivă. M-am văzut forțat să tocimesc niște boi care să-mi tragă brișca pe muntele acela blestemat, căci era toamnă, iar pe drumuri era se formase polei înainte de vreme. Mai mult, drumul până în vârf măsoară cam două verste².

N-aveam de ales, așa că am luat șase boi și câțiva osetini, care să mă ajute. Unul dintre aceștia din urmă mi-a luat pe umăr valijoara, iar restul, strigând aproape la unison, se apucară să tragă alături de boi.

În urma mea sosi o altă trăsură, pe care – spre surprinderea mea – patru boi o trăgeau cu cea mai mare ușurință, chiar dacă era încărcată-ochi. În urma ei mergea pe jos proprietarul, trăgând dintr-o pipă cabardină micuță, cu încrustații din argint. Purta o căciulă mițoasă de cerchez și o haină de ofițer, fără epoleți, și părea a avea în jur de 50 de ani. Pielea sa oacheșă arăta că era bine familiarizat cu soarele din Caucaz, iar firele albe apărute înainte de vreme în mustață nu se potriveau deloc cu mersul său țănoș și înfățișarea lui robustă. M-am apropiat de el și i-am dat binețe. Mi-a răspuns la salut fără să scoată un sunet, doar cu o plecăciune și scoțând un nor uriaș de fum.

— Se pare că suntem tovarăși de drum prin părțile acestea.

Din nou, străinul făcu o plecăciune tăcută.

— Și dumneata mergi spre Stavropol, nu-i așa?

— Da, domnule, chiar așa – cu treburi de-ale armatei.

— Poți să-mi spui cum se poate ca trăsura aceea încărcată bine a dumată să fie trasă cu ușurință de patru boi, în timp ce alți șase de-abia reușesc să o urmească pe-a mea, așa goală cum e, și mai pun umărul și osetinii aceia toți?

Bărbatul mi-a adresat un zâmbet viclean și o privire cu subînțeleș.

— Se vede că nu ești de multă vreme prin părțile Caucazului, nu-i așa?

— Cam de un an, i-am răspuns. El zâmbi din nou. Dar, ia spune, de ce întrebî?

— Păi, vezi dumneata, răspunse el, asiaticii ăștia sunt dați naibii și nu alta! Crezi că toate strigătele ălea înseamnă că ajută boii? Păi numai necuratu' poate să-și dea seama ce zic acolo. Dar boii înțeleg, totuși – și dacă ai înhăma 20 tot nu s-ar clinti atâta timp cât osetinii ăia strigă în felul acela al lor... Ticăloși afurișiți! Dar ce să scoți din ei? Le place să-i stoarcă de bani pe cei care trec pe aici. S-au învățat cu

#####

¹ *Duhan* – han, combinație dintre o prăvălie și o tavernă.

² *Verstă* – veche unitate de măsură rusească, egală cu 1670 metri sau 3500 picioare englezești.

huzurul, nememcii! Așteaptă numai și-o să vezi: o să-ți ia nu numai banii tocmiți, ci și un bacșiș. Eu îi știu de mult și nu mă trag ei pe sfoară!

— Ești de multă vreme cu serviciul pe aici?

— Da, pe-aici m-am petrecut de pe vremea lui Alexei Petrovici³, mi-a răspuns, cu un aer demn. Când a venit el, eram sublocotenent și am fost înaintat în grad de două ori sub conducerea lui, pentru fapte de vitejie împotriva muntenilor.

— Iar acum...?

— Acum sunt batalionul trei de linie. Dumneata?

I-am spus.

Cu acestea, discuția noastră a luat sfârșit și am continuat să mergem în tăcere, umăr la umăr. Pe vârful muntelui am găsit zăpadă. Soarele a apus și – așa cum se întâmplă adesea în sud – noaptea înlocui ziua fără să mai avem parte de amurg. Cu toate acestea, grație strălucirii zăpezii, reușeam să distingem cu ușurință drumul, care urca în continuare, deși nu la fel de abrupt ca înainte. Le-am poruncit osetinilor să-mi pună valiza în trăsură și să înhame caii în locul boilor. Apoi am aruncat o ultimă privire peste vale, însă ceața groasă, care năvălise în vălătuci groși dinspre defileu, o acoperise complet, iar de jos nu se înălța nici un sunet până la urechile noastre. Osetinii m-au înconjurat, guralivi nevoie-mare, cerând bacșiș, însă căpitanul a strigat la ei pe un ton atât de amenințător încât a reușit să-i împrăștie într-o clipită.

— Ce oameni! exclamă el. Nu știu nici măcar „pâine” să spună pe rusește, dar au reușit să învețe: „Domnu’ ofițer, dă-ne bacșiș!” Din partea mea, până și tătarii sunt mai buni decât ei – măcar nu sunt bețivi...

Nu mai aveam decât o verstă sau cam așa până la stație. În jurul nostru, totul era încremenit, atât de încremenit, de fapt, încât ai fi putut auzi și o muscă în zbor. În stânga pândeau prăpastia, adâncă și neagră. În spatele ei și în fața noastră se înălțau crestele indigo ale munților, brăzdate din loc în loc și acoperite cu straturi de zăpadă, profilate pe fundalul orizontului palid, care păstra ultimele răsfrângeri ale razelor soarelui apus. Stelele sclipeau pe cerul întunecat și, în mod ciudat, mi se părea că se aflau mult mai sus decât pe când mă aflam pe meleagurile noastre nordice. De-o parte și de alta a drumului se iveau stânci golașe și negre; din loc în loc, de sub zăpadă scotea capul câte un tufiș, însă nicio frunză uscată nu se clintea din loc și, în mijlocul acestui somn de moarte al naturii, mai prindeai inimă când auzai pufnetul celor trei cai osteniți de poștă care trăgeau trăsura și clinchetul neregulat al zurgălăilor de la cai⁴.

— O să avem o vreme superbă mâine, am spus eu.

Căpitanul nu scoase nici un cuvânt, ci arătă cu degetul către un masiv semeț care se înălța chiar în fața noastră.

— Cum se numește? am întrebat.

— Muntele Gud.

— Și... ce e cu el?

— Nu vezi cum fumează?

Într-adevăr, din muntele Gud se ridicau fuioare fum. Pe versanții săi alunecau nori împinși de o briză lină, iar pe pisc stătea așezat un nor atât de negru și de gros încât părea o pată pe cerul întunecat.

Deja acum puteam desluși conturul stației de poștă și acoperișurile colibelor din jurul ei; luminile sale ospitaliere scăpărau în fața ochilor noștri când, dintr-odată, se porni un vânt umed și rece, defileul răsună de tunet, iar deasupra noastră se abătă o ploaie mocănească. Abia am avut timp să-mi arunc mantaua pe umeri că picăturile de ploaie se transformară în fulgi de zăpadă. I-am aruncat căpitanului o privire plină de respect profund.

— Va trebui să ne petrecem noaptea aici, spuse el, cu iritare în glas. N-avem cum să traversăm munții pe așa ninsoare afurisită. Auzi... au fost ceva avalanșe pe muntele Krestov? îl întrebă pe vizitiu.

— Nu, conașule, răspunse osetinul, dar sunt multe pante unde zăpada stă să o ia la vale – tare multe.

Din cauza îngheșuielii din salonul călătorilor de la stația de poștă, pentru noaptea aceea ni s-au dat locuri într-o colibă plină de fum. Mi-am invitat tovarășul de drum să bea un pahar de ceai cu mine, căci îmi luasem cu mine ceainicul din fontă – singura mea alinare în călătoriile mele prin Caucaz.

O parte a colibeii era lipită de stâncă, iar până la ușă erau trei trepte ude și alunecoase. Am reușit să intru mai mult pe bâjbâite și am dat peste o vacă (la oamenii aceștia, grajdul vacii ține loc și de cameră

#####

³ Alexei Petrovici Ermolov, respectiv generalul Ermolov. Rușii folosesc trei nume – cel de botez, patronimicul și numele de familie. În vorbirea curentă, se folosesc numai primele două. Numele de familie al lui Maxim Maximici (prescurtare colocvială pentru Maximovici) nu este menționat în roman.

⁴ Clopoșelul de la duga, o arcadă din lemn care unește oiștele de la trăsurile rusești, peste grumazul calului.

pentru servitori). Nu știam încotro să mă duc – într-o parte behăiau niște oi, iar în cealaltă mârâia un dulău. Totuși, am avut norocul de a zări o luminică slabă și, cu ajutorul ei, am reușit să disting o altă ușă. Spațiul larg al colibei – al cărui acoperiș era susținut de doi stâlpi înnegriți de fum – era plin de oameni. În mijloc trosnea un foc mic, iar fumul, împins de curentul de aer care intra printr-o gaură mică în acoperiș, se întindea peste tot, ca un giulgiu și era atât de gros încât, pentru ceva timp, nu am reușit să văd nimic în jurul meu. Lângă foc ședeau două bătrâne, câțiva copii și un gruzin deșirat și slab – toți în zdrențe. N-aveai ce face! Ne-am refugiat lângă foc și ne-am aprins pipele, iar, nu peste mult, ceainicul ne cânta ademenitor.

— Amărăți oameni, ăștia! i-am spus căpitanului, făcând semn către gazdele noastre murdare, care ne priveau în liniște, într-un fel de torpoare.

— Și proști până în măduva oaselor! răspunse el. N-o să-ți vină să crezi, dar nu cunosc și nu se pot deprinde nici cu cele mai elementare elemente ale civilizației! Păi până și cabardinii și cecenii – chiar dacă sunt tâlhari și niște haimanale – se luptă cu vitejie. ăștia n-au nimic care să semene măcar cu vreo armă și n-o să vezi nici un cuțit mai de Doamne-ajută la ei! Sunt la fel ca osetinii!

— Ai petrecut mult în timp printre ceceni?

— Da, am stat acolo vreo zece ani, cu compania mea, într-un fort de lângă Kamennyi Brod⁵. Știi pe unde vine asta?

— Am auzit de numele acesta.

— Ascultă la mine, ne-am săturat până în gât de drăcoșii ăia de ceceni. Slavă Domnului, acum lucrurile s-au mai liniștit, dar pe vremuri, dacă te puneai necuratu' să te depărtezi la vreo 100 de pași de metereze puteai fi sigur c-o să găsești un diavol de-ăla lățos pândindu-te, gata să se arunce asupra ta. Dacă-ți lăsași mintea să rătăcească timp de câteva clipite, te trezeai cu arcanul aruncat în jurul gâtului sau cu vreun glonț în ceafă! Da's viteji, totuși!

— Să-nțeleg că ai avut parte de multe aventuri la viața ta, nu? am întrebat eu, mânat de curiozitate.

— Bineînțeles! Multe...

În momentul acela, începu să se tragă de partea stângă a mustății, lăsându-și bărbia în piept, din câte se părea, absorbit de propriile reverii. Eu voiam cu tot din-adinsul să-l fac să-mi spună o povestioară-două – o dorință cu totul firească pentru toți cei care călătoresc și țin un caietel de însemnări.

Între timp, ceaiul era gata. Am scos două pahare de voiaj din valiză și, umplând unul dintre ele, l-am pus în fața căpitanului. Acesta luă o sorbitură și spuse, ca și cum ar fi vorbit singur:

— Da, multe!

Această exclamație mi-a dat mari speranțe. Știam că bătrânilor ofițeri caucazieni le plăcea să vorbească și să depene amintiri, căci rar se întâmpla să aibă prilejul să o facă. Poate că-i era sortit să stea și cinci ani încheiați cu compania sa în vreun loc departe de civilizație și, în tot acest timp, să nu-i dea nimeni „bună ziua” (căci sergenții nu spun decât „să trăiți!”). Și, într-adevăr, ar avea toate motivele să se arate vorbăreț, căci era înconjurat de un popor sălbatic și interesant, pericole la tot pasul și multe întâmplări minunate. Iar, în situații de genul acesta, e în firea oamenilor să se plângă, astfel încât cei interesați de scris să poată să ia notițe.

— Ai dori niște rom, să-ți pui în ceai? m-am adresat tovarășului meu. Am nițel la mine – din Tiflis. Și s-a făcut frig acum.

— Nu, mulțumesc, nu beau alcool.

— Chiar așa?

— Exact. M-am jurat că nu mai pun gura pe băutura. Știi, odată, pe când eram sublocotenent, unii dintre noi au băut un pahar în plus. Chiar în noaptea aceea s-a dat alarma și am pornit-o în bătălie, beți-criță! Și am încasat-o bine, ascultă la mine, când Alexei Petrovici a auzit de isprava noastră! O, Doamne-Dumnezeule, ce s-a mai enervat atunci! A fost la un pas de a ne trimite în fața Curții marțiale. Așa se întâmplă tragediile în viață! Poți lejer să stai și un an fără să dai cu ochii de alt creștin și, apoi, să bei un pahar și să-ți distrugi toată viața!

Auzind acestea, aproape că am pierdut orice speranță.

— Cerchezii, de exemplu, continuă el, după ce beau pe săturate buza⁶ la vreo nuntă sau o înmormântare, imediat își scot cuțitele. O dată abia dacă am izbutit să-mi scap pielea, chiar dacă eram în reședința unui cneaz „prieten”⁷, unde eram oaspete.

— Cum s-a întâmplat una ca asta? am întrebat.

#####

⁵ Kamennyi Brod – vadul stâncos

⁶ buza – un fel de bere făcută din mei.

⁷ cneaz „prieten” – căpetenie locală care recunoștea supremația Rusiei

— O să-ți spun acușica...

Și-a umplut pipa, a tras fum în piept și și-a început istorisirea.

CAPITOLUL II

— Vezi dumneata, spuse căpitanul, pe vremea aceea eram încartiruit cu compania mea într-un fort dincolo de Terek – de vreo cinci ani. Într-o zi de toamnă, a venit un convoi de provizii, sub comanda unui ofițer, un tânăr de vreo douăzeci și cinci de ani. Acesta s-a prezentat în fața mea în mare ținută și mi-a raportat că primise ordin să rămână în fort cu mine. Era atât de dichisit, avea o piele atât de frumoasă și de albă, iar uniforma lui era atât de nouă încât mi-am dat seama imediat că nu era de multă vreme în slujba armatei noastre, în Caucaz.

Presupun că ai fost transferat din Rusia, nu? l-am întrebat.

Chiar așa, domnule căpitan, mi-a răspuns el.

L-am luat de braț și i-am spus:

Sunt încântat să te cunosc – încântat, să știi! O să fie un pic cam plictisitor pentru dumneata... dar să știi că o să trăim împreună ca doi prieteni. Te rog, spune-mi pur și simplu „Maxim Maximici”; acum spune-mi... de ce ți-ai pus uniforma de gală? Ori de câte ori vii la mine, să-ți pui chipiul și cu asta basta!

I s-a repartizat o cameră și apoi s-a instalat în fort.

— Cum îl chema? l-am întrebat pe Maxim Maximici.

— Grigori Alexandrovici Peciorin. Un tânăr minunat, crede-mă pe cuvânt, dar un pic cam ciudat. Ca să-ți dau un exemplu, o dată a petrecut o zi întreagă la vânătoare, pe ploaie și frig; ceilalți erau înghețați-bocnă și osteniți, dar el nu lua în seamă nici frigul, nici oboseala. Apoi, cu altă ocazie, a stat la el în odaie, l-a tras nițel curentul și a început să se vaite că a răcit; dacă obloanele se zgâlțâiau câtuși de puțin, tresărea și pălea imediat – și, cu toate acestea, l-am văzut cu ochii mei repezindu-se asupra unui mistreț de unul singur. De cele mai multe ori, nu reușeai să scoți nicio vorbă de la el ceasuri la rând, dar, pe de altă parte, când începea să depene povești, te țineai cu mâinile de burtă de atâta râs. Da, domnule, un om foarte ieșit din comun. Și trebuie să fi fost și bogat. Avea tot felul de scumpeturi!...

— A stat mult timp cu dumneata? am întrebat eu în continuare.

— Da, cam un an. Și, tocmai de aceea, a fost un an de neuitat pentru mine. Mi-a făcut o mulțime de probleme – dar ce-i făcut, e bun făcut!... Vezi dumneata, așa e viața, pe lume sunt oameni de soiul acesta, sortiți din naștere să li se întâmple tot felul de lucruri ciudate!

— Ciudate? am întrebat pe un ton ridicat, cu o mină curioasă, turnând încă un pahar de ceai.

CAPITOLUL III

— Ei bine, o să-ți spun, continuă Maxim Maximici. Cam la vreo șase verste de fort locuia un anumit cneaz „prieten”. Feciorașul lui, un răzgâiat de vreo cincisprezece ani, se obișnuise să-și ia calul și să vină pe la noi. Nu era zi în care să nu ajungă prin fort, când pentru una, când pentru alta. Și adevărul e că eu și Grigori Alexandrovici îl răsățam. Ah, ce băiat curajos era! Nu se dădea înapoi de la nimic, putea să ridice un chipiu de jos în plin galop al calului și nimerea cu pușca orice țintă! Avea însă și un cusur: era teribil de lacom de bani. Odată, de distracție, Grigori Alexandrovici i-a promis că-i dă un ducat dacă fură cel mai mare țap din turma tatălui său; și ce crezi? Chiar în seara următoare, a venit la noi trăgând animalul de coame, după el! Uneori ne venea ideea să îl necăjim și atunci ochii îi deveneau injectați și mâna i se ducea imediat la pumnalul de la brâu.

O să-ți pierzi viața, dacă nu ești atent, Azamat, îi spuneam de multe ori. Sângele acela fierbinte al tău o să te bage în bucluc.

— O dată, bătrânul cneaz a venit personal să ne invite la nunta fetei sale celei mai mari și, cum eram oaspeți și prieteni ai săi, ne era imposibil să-l refuzăm, chiar dacă era tătar. Am pornit-o către reședința lui. În sat am fost întâmpinați de o haită de câini, toți lătrând din răsuputeri. Când ne-au văzut venind, femeile s-au ascuns, însă cele ale căror fețe am apucat să le vedem erau departe de a fi niște frumuseți.

Aveam o părere mult mai bună despre femeile cercheze, mi-a spus Grigori Alexandrovici.

Stai nițel! i-am răspuns, cu un zâmbet. Știam eu ce știam despre asta.

În casa cneazului se adunase deja puzderie de oameni. Știi dumneata, așa e obiceiul la asiatici, să invite la praznicul de nuntă pe oricine le iese în cale. Noi am fost primiți cu toate onorurile și am fost conduși în camera de oaspeți. Cu toate acestea, eu n-am uitat să îmi fixez bine în minte locul unde au fost legați caii noștri, în caz că avea să se întâmple ceva neprevăzut.

— Cum se sărbătoresc nunțile la ei? l-am întrebat pe căpitan

— A, ca de obicei. Chiar la început, mullah⁸ le citește ceva din Coran; după care tinerilor căsătoriți și tuturor rudelor lor li se oferă daruri; după aceea urmează ospățul, unde se bea buza, iar apoi dansul călare – și mereu se găsește vreun ticălos zdrențăros, mânjit cu seu, călare pe o mârtoagă șchioapă și pricăjită, care se tot scâlâmbăie și se strâmbă, făcându-i pe nuntași să râdă. Într-un final, când se lasă noaptea, încep să țină un fel de bal în camera de oaspeți. Un moșneag sărac, cu barba albă, cântă la un instrument cu trei coarde – nu-mi aduc aminte cum se numește, e ceva asemănător cu balalaika⁹. Fetele și copilașii se așază pe două rânduri, unul în fața celuilalt, și încep să cânte și să bată din palme. Apoi, o fată și un bărbat vin în mijloc și încep să cânte tot felul de versuri – orice le vine în minte – iar restul participă și ei, ca un fel de refren. Peciorin și cu mine stăteam în locurile de onoare. Dintr-odată, fata cea mai mică a gazdei noastre, o copilandră de vreo șaisprezece ani, a ieșit în mijloc și a cântat ceva spre Peciorin – cum să spun? – ceva ca un compliment...

— Dar ce anume a cântat – îți mai amintești?

— Ceva de genul acesta, parcă: „Chipeși se spune că-s călăreții noștri tineri, cu caftanele lor tivite cu fir de argint; dar chiar mai chipeș e tânărul ofițer rus, iar fireturile sale sunt din fir de aur. Se-nalță între ei ca un plop, însă așa copaci nu cresc și nu înfloresc niciodată în grădinile noastre!”

Peciorin s-a ridicat, a făcut o plecăciune către ea, și-a dus palma la frunte și apoi la inimă, după care m-a rugat să-i răspund fetei. Eu cunosc bine limba lor, așa că i-am tradus răspunsul.

După ce fata s-a retras, i-am șoptit lui Grigori Alexandrovici:

Și, ia spune, ce părere ai despre ea?

E fermecătoare! a răspuns el. Cum o cheamă?

I se spune Bela, am spus eu.

Și era, într-adevăr, o fetișcană frumoasă; era înaltă și zveltă, cu ochii la fel de negri ca ai unei căprioare, care parcă se uitau în sufletul tău. Dus pe gânduri, Peciorin își ținea privirea ațintită asupra ei,

#####

⁸ *mullah* – titlu sacerdotal în mahomedanism, care îi acordă purtătorului, printre altele, prerogativul de a oficia căsătorii

⁹ *balalaika* – un fel de chitară cu două sau trei corzi.

iar ea, la rândul ei, se uita pe furis la el, pe sub gene. Cu toate acestea, Peciorin nu era singurul căreia îi scăpărau ochii după frumoasa prințesă; o altă pereche de ochi, ficși și înflăcărați, o urmăreau din celălalt colț al încăperii. Eu l-am privit cu luare-aminte pe stăpânul lor și mi-am dat seama că era vechea mea cunoștință, Kazbici, care, trebuie să-ți spun, nu era nici „prieten”, nici ostil. Era un individ asupra căruia pluteau foarte multe bănuieli, deși nu fusese prins niciodată cu vreo ticăloșie. Aducea berbeci la fort și îi vindea ieftin, numai că niciodată nu se târguia – trebuia să-i dai prețul pe care-l cerea de la început. Mai degrabă se alegea cu gâtul tăiat decât să lase la preț. Se spunea despre el că îi plăcea să hoinărească prin partea cealaltă a Kubanului, cu abrecii și, sincer să fiu, avea o față de hoț. Era un individ mărunțel, cu umerii lați și pielea zbârcită – dar deștept, crede-mă ce-ți spun, deștept ca însuși dracul! Purta mereu o tunică uzată și peticită, dar armele sale aveau mânere de argint. Calul lui era celebru prin toată Kabardia – și adevărul era că nici nu-ți puteai închipui un animal mai bun! Ceilalți călăreți îl invidiau pe bună dreptate pe Kazbici și încercaseră în repetate rânduri să-i fure calul, dar nu reușiseră niciodată. Parcă văd și acum calul acela: negru ca tăciunele, cu niște picioare ca niște arcuri întinse și ochi la fel de frumoși ca ai Belei! Ah, și ce vânjos era! Putea galopa și cincizeci de verste odată! Și, în plus, era și bine dresat – mergea la trap în urma stăpânului său, ca un câine, și chiar îi cunoștea glasul! Kazbici nu-l priponea niciodată – ce mai, tocmai calul potrivit pentru un tâlhar!...

În seara aceea, Kazbici era mai morocănos decât oricând și am observat că purta o cămașă de zale pe sub caftan. „N-are el zalele ălea pe el degeaba!”, mi-am zis în sinea mea. „Are el un plan în minte, pun pariu!”

Înăuntru a ajuns să fie înăbușitor de cald, așa că am ieșit la aer, să mă răcoresc. Noaptea se pogorâse peste munți, iar de-a lungul defileului începuseră să se strecoare furioare de ceață.

Mi-a venit ideea să mă bag în șopronul unde se aflau caii noștri, să văd dacă au nutreț; și-apoi, nu strică niciodată să fii prevăzător. Calul meu era un animal splendid și mai mulți kabardini îi aruncaseră priviri poficioase, spunând, în același timp: *Yakşi tkhe chok yakşi*¹⁰.

M-am strecurat încet pe lângă gard. Dintr-odată, am auzit glasuri, dintre care pe unul l-am recunoscut imediat.

Era al ticălosului acela mic, Azamat, feciorul gazdei noastre. Celălalt vorbea mai puțin și pe un ton mai liniștit.

„Despre ce-or vorbi acolo?” m-am întrebat. „Doar nu despre calul meu!” M-am ghemuit în umbra gardului și am continuat să trag cu urechea, încercând să nu-mi scape nicio vorbuliță de-a lor. Din când în când, zvonul cântecelor și al discuțiilor din casă acopereau conversația care mă interesa pe mine.

Calul acela al dumatăle e minunat, zicea Azamat. Dacă aș fi stăpânul propriei mele case și aș avea o herghelie de 300 de iepe, ți-aș da jumătate din ele pentru bidiviul tău, Kazbici!

„Aha! Kazbici!” mi-am spus eu în gând și mi-am amintit de cămașa de zale pe care o purta.

Da, a răspuns Kazbici, după un interval de tăcere. Nu e altul ca el în toată Kabardia. O dată – eram de cealaltă parte a Terekului – tot gonisem cu abrecii să punem mâna pe turmele unor ruși. Nu avusesem deloc noroc, așa că ne-am risipit care pe unde. Patru cazaci au pomit-o pe urmele mele. Puteam auzi clar strigătele ghiaurilor în urma mea, iar în față aveam o pădure deasă. M-am lăsat jos în șa, mi-am lăsat soarta în mâinile lui Allah și, pentru prima oară în viața mea, mi-am jignit calul cu o lovitură de bici. Ca o pasăre, calul a plonjat printre crengi; țepii ascuțiți îmi sfâșiau hainele, iar ramurile uscate ale plutelor mă plesneau peste față! Calul meu sărea peste bușteni și-și croia drum printre tufișuri cu pieptul! Ar fi fost mai bine să-l fi lăsat de izbeliște, la marginea pădurii, și să-mi pierd urma pe jos, dar era păcat să-l pierd acolo – iar Profetul m-a răsplătit pentru asta. Câteva gloanțe mi-au șuiert pe deasupra capului. Îi auzeam clar pe cazaci, care descălecase și alergau pe urmele mele. Dintr-odată, în fața mea s-a deschis o prăpastie adâncă. Bidiviul meu s-a hotărât într-o clipită și... a sărit. Copitele din spate i-au alunecat pe marginea malului opus și a rămas atârnat de picioarele din față. La una ca asta, am dat drumul frâului și m-am aruncat în hău, salvându-mi astfel calul, care a reușit să sară în siguranță. Cazacii au văzut toate acestea, însă niciunul nu a coborât după mine, gândindu-se probabil că eram zdrobit și pe moarte, și i-am auzit îndemnându-se la grabă, să-mi prindă calul. Mi se rupea inima în mine de durere. M-am târât prin prăpastie, prin iarba înaltă și am aruncat o privire în jur – ajunseseam la marginea pădurii. Câțiva cazaci tocmai ce ieșeau în câmp deschis, călare, venind dinspre ea, iar Karaghioz¹¹ al meu galopa direct către ei. Cu un strigăt, s-au năpustit toți înainte. L-au urmărit multă, multă vreme, iar dintre toți unul aproape că a reușit o dată sau de două ori să-i arunce frânghia de grumaz.

#####

¹⁰ *Yakşi tkhe chok yakşi* – Bine, foarte bine.

¹¹ *Karaghioz* în limba turcă înseamnă „ochi negru”.

Eu tremuram din toate încheieturile, mi-am lăsat ochii în pământ și am început să mă rog. După câteva clipe, mi-am ridicat din nou privirea și l-am văzut pe Karaghioz gonind, cu coada fluturându-i în urmă – liber ca vântul – iar ghiaurii, pe mărțoagele lor ticăloase, veneau cu mult în urma lui, unul după altul, prin stepă. O, Allah! E adevărat... adevărul gol-goluț! Am zăcut în prăpastia aia până noaptea târziu. Dintr-odată... ce crezi tu, Azamat? Am auzit în beznă un cal venind la trap pe marginea hăului, pufnind, nechezând și bătând în pământ cu copitele. Am recunoscut imediat glasul lui Karaghioz al meu: el era, prietene!... Și, de-atunci încoace, nici c-am mai stat vreodată despărțiți!

Și îl puteam auzi cum bătea ușurel cu palma în grumazul neted al bidiviului său, în timp ce-i îngâna tot felul de nume de alint.

Dacă aș avea o herghelie de o mie de iepe, i-a zis Azamat, aș da-o pe toată pentru Karaghioz al dumitale!

Yok!¹² Nu aș face așa târg! i-a răspuns Kazbici, nepăsător.

Ascultă aici, Kazbici, a insistat Azamat, încercând să se bage pe sub pielea lui. Dumneata ești un om bun la inimă, ești un călăreț cutezător, dar taica se teme de ruși și nu mă lasă să plec în munți. Dă-mi calul dumitale și mă prind să fac tot ce dorești. O să fur cea mai bună pușcă a taichii pentru dumneata, sau iataganul lui – tot ce poțtești – și să știi că iataganul lui e „gurdă” adevărată¹³ – doar de-l atingi de palmă, că-ți dă sângele; cămașa de zale, ca a dumitale, e joacă de copil pentru el.

Kazbici nu a zis nimic.

Prima dată când am văzut calul dumitale, a continuat Azamat, când se sărindu-i de sub copite, în inima mea s-a petrecut ceva ce nu puteam să înțeleg, și de-atunci am fost tot trist și sătul de tot și de toate. Am privit cu dispreț gonacii cei mai de preț ai taichii; mi-a fost rușine să fiu văzut călare pe oricare dintre ei și m-a cuprins un dor cumplit. În chinuri mi-am petrecut zile întregi pe stânci și, în fiecare clipită, gândurile mi s-au tot întors la bidiviul dumitale ca tăciunele, cu mersul lui grațios și spatele mlădios, drept ca o săgeată. Cu ochii lui ageri și scăpărători, s-a uitat până-n sufletul meu, ca și cum era gata să-mi vorbească!... O să mă prăpădesc, Kazbici, dacă nu mi-l vinzi! a spus Azamat, cu glas tremurător.

L-am auzit cum a izbucnit în plâns și trebuie să-ți spun că Azamat era un flăcău tare încăpățânat și nimic nu-i putea stoarce o lacrimă, chiar și când era un pic mai fraged.

Ca răspuns la suspinele lui, am auzit ceva ce semăna cu un hohot de râs.

Ascultă, a zis Azamat, cu o voce hotărâtă. Vezi dumneata, m-am hotărât să fac orice pentru dumneata. Dacă vrei, o fur pe sor-mea pentru dumneata! Ah, ce minunat dansează! Cât de frumos cântă! Și cum brodează cu fir de aur... splendid! Nici măcar un padișah turc n-a avut vreodată o soață ca ea!... Vrei? Așteaptă-mă mâine noapte, acolo, în vale, unde curge apa învolburată. Eu o să trec cu ea până în satul vecin – și a ta e! Clar, Bela valorează cât gonaciul dumitale!

Kazbici nu a zis nimic mult, mult timp. După aceea, în loc să răspundă, a început să fredoneze încetinel cântecul acesta vechi:

Frumoase multe sunt în satul meu
Cu stele prinse-n ochii lor ca noaptea
Și mulți vor să le fie dragi mereu
Dar și mai scumpă le e libertatea
Căci soațe poți oricând să iei cu aur
Dar fără preț ți-e calul cel de soi:
Furtuna ți-o răpune ca pe un balaur
Și credincios ți-e până-n viața de apoi.¹⁴

În van l-a implorat Azamat să fie de acord. A plâns, l-a rugat și l-a înjurat. Într-un sfârșit, Kazbici l-a întrerupt, pierzându-și răbdarea:

Pleacă de aici, țânc răsfățat și nebun! Cum ai putut să-ți închipui c-o să-mi călărești tu calul? Nici trei pași n-ar face și te-ar arunca din șa, să-ți rupi gâtul de stânci!

#####

¹² Yok! – Nu!

¹³ „gurdă” – sabie veche și valoroasă, celebră în Orient pentru calitatea oțelului din care e făurită

¹⁴ Vă rog să mă iertați, stimați cititori, că am versificat cântecul lui Kazbici care, așa cum l-am auzit, era în proză; dar obișnuința este, într-adevăr, o a doua natură. (nota autorului)

Pe mine? a strigat Azamat, înfuriat, după care lama pumnalului pe care-l purta băietanul s-a ciocnit de cămașa de zale. Un braț puternic l-a împins deoparte și s-a lovit atât de tare de gardul de lemn că acesta s-a cutremurat.

„De-abia acum devin lucrurile distractive!” mi-am zis eu în sinea mea.

Am intrat repede în grajd, am înșeuat caii noștri și i-am dus în curtea din spate. După câteva minute, înăuntru s-a pornit un vacarm teribil. Iată ce se întâmplase: Azamat dăduse buzna înăuntru, cu caftanul rupt, și le-a spus tuturor că nememicul de Kazbici voia să îl omoare. Toți au ieșit repede, și-au luat armele și apoi a început distracția! Tărăboi – strigăte – țipete! Dar Kazbici era deja în șa și, croindu-și drum printre oamenii de pe stradă, se apăra ca un nebun, agitându-și sabia în toate direcțiile.

Nu-i a bună să te amesteci în certurile altora, i-am spus lui Grigori Alexandrovici și l-am luat de braț. N-ar fi mai bine să ne luăm tălpășița fără întârziere?

Hai să mai stăm, totuși, să vedem cum se încheie totul!

Ei, în privința asta, mai mult ca sigur că se va încheia rău; așa se întâmplă mereu cu asiaticii ăștia. Dacă-i lași să se îmbete cu buza, sigur se lasă cu vărsare de sânge.

Am urcat în șa și ne-am întors acasă în galop.